

Náučný chodník Horný Abov

Kraj:	Košický
Okres:	Košice-okolie
Geomorfologické jednotky:	Košická kotlina a Slanské vrchy
Geologické jednotky:	neogénna panva a sopečné pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Ždaňa
Východisko:	Ždaňa, obecný úrad
Trasa:	Ždaňa - odbočka k Hornádu pod Trstenou pri Hornáde a späť - Skároš - odbočka k ostrohu Vár pod Lysou horou a späť - k Olšave - Nižná Myšľa
Dĺžka:	22 km
Čas prechodu:	7 h
Počet zastávok:	11
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, kultúrno-historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový s niekoľkými odbočkami, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Čiastočné prepojenie na červenú a žltú turistickú značku.

Rok otvorenia: 2000; 2002 predĺženie trasy (pridané dve odbočky)

Aktuálny stav: Niektoré informačné panely sú v horšom stave a zničené.

Textový sprievodca: nie je; mapa s vyznačením trasy (vyd. Regionálne združenie obcí Hornád) > .PDF

Kontakt: Občianske združenie SOSNA Ekocentrum, Okružná 413/17, 044 31 Družstevná pri Hornáde, tel. 0904 951 139; obce Ždaňa, Skároš, Nižná Myšľa a Trstené pri Hornáde

Poznámky: (1) K pôvodnej 8 km dlhej trase s ôsmimi zastávkami (v zozname nižšie 1 - 8) neskôr pribudli dve slepé odbočky (zo Ždane do obce Trstené pri Hornáde a jej okolia a v Skároši k skalnému ostrohu Vár v Slanských vrchoch) s tromi zastávkami (9 - 11). (2) Popri trase sú odpočívadlá s ohniskami.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je po častiach vhodný pre terénne vyučovanie. Odporúčame pridať prehliadku archeologických lokalít v Nižnej Myšli (ležia na trase).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Ždaňa.* Obec v juhovýchodnej časti Košickej kotliny juhovýchodne od Košíc pod sútokom Olšavy a Hornádu. Územie bolo osídlené už v neolite, nachádza sa tu sídlisko zo staršej i mladšej doby bronzovej, rímske opevnenia a slovanská osada. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1222. Po úpadku v dôsledku protitureckých vojen a náboženských nepokojov obec bola v 16. - 17. storočí dosídľovaná s najväčšou pravdepodobnosťou najmä Maďarmi z Turkami okupovaných území, neskôr po stavovských povstaniach, v 18. storočí hlavne slovenskými poddanými rímskokatolíckeho vierovyznania. V obci stojí reformovaný kostol, jednoloďová pôvodne tolerančná stavba z konca 18. storočia s predstavanou vežou a drevenou emporou na vyrezávaných stĺpoch. V rokoch 1938 - 1945 bola obec súčasťou Maďarska. V centre je komunitný park s jazierkom, fontánkou, lavičkami, ohniskom a bicyklovou dráhou pre deti, obcou prechádza cyklotrasa Hornád.

Trstené pri Hornáde.* Obec v juhovýchodnej časti Košickej kotliny južne od Ždane. Je známa nálezmi z doby kamennej, bronzovej a rímskej. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1215.

Meandre Hornádu.* Rieka Hornád od obce Ždaňa, resp. Trstené pri Hornáde až po Milhošť pri štátnej hranici s Maďarskom má zachované prirodzené koryto s meandrami v rôznych štádiách vývoja (voľné meandre, mŕtve ramená, mokrade) s brehovými porastmi, ktoré predstavujú hodnotné posledné zvyšky dubovo-brestovo-jaseňových nížinných lužných lesov a lúčnych biotopov v celej Košickej kotline. Sú významným migračným biokoridorom pri ťahových cestách vtákov a zhruba od južného okraja obce Ždaňa smerom na juh tvoria územie európskeho významu Hornádske meandre (súčasť sústavy Natura 2000).

Skároš.* Obec v juhovýchodnej časti Košickej kotliny juhovýchodne od Ždane na úpätí Slanských vrchov. Prvá písomná zmienka je z roku 1270. Nad obcou sa nachádza pamätník druhej svetovej vojny a múzeum zbraní v prírode s amfiteátrom. Západne od obce v okraji Slanských vrchov na konci hrebeňa nad dolinou Marovky sú nevelké ruiny **hradu Skároš** z prelomu 13. a 14. storočia (na trase náučného chodníka).

Nižná Myšľa.* Obec v juhovýchodnej časti Košickej kotliny severne od Ždane. Bola osídlená oveľa skôr, ako o tom hovorí prvá písomná zmienka z roku 1270. V okolí obce prebieha intenzívny archeologický výskum, ktorý potvrdil existenciu niekoľkých osád v okolí z rôznych časových úsekov od praveku až včasného stredoveku. Od roku 1998 sú exponáty vystavované v obecnom múzeu, zriadenom v priestoroch bývalého premonštrátskeho kláštora z 13. storočia, čiastočne sú sprístupnené 2 km dlhé kláštorné katakomby. Občianske združenie Collegium Myssle v lokalite Várhegy južne od obce stavia repliky pravekých objektov a prevádzkuje **Archeoskanzen Nižná Myšľa**, verejnosti prístupný sezónne (jún - september v otváracích hodinách) včítane komentovaných prehliadok, ktoré je možné vopred vyžiadať aj na termín mimo otváracích hodín (kontakt tel. 0951 094 026). Ešte južnejšie od obce sa nachádzajú rekonštruované zvyšky kostolíka Koscelek z 12. - 13. storočia a termálny prameň v minulosti využívaný na kúpeľné účely.

Košická kotlina. Rozsiahla oblúkovito severo-južným smerom pretiahnutá tektonická zníženina na juhovýchodnom Slovensku zhruba medzi Medzevom, Hostovcami, Seňou, slovensko-maďarskou štátnou hranicou, Skárošom, Košickým Klečenovom, Finticami, Košicami, Vyšným Klátovom a Malou Idou. Od susedných horských území, ktorými sú na západe Šarišská vrchovina, Čierna hora, Volovské vrchy a Slovenský kras, na juhu úzky pásik Bodvianskej pahorkatiny - za štátnou hranicou prechádzajúcej do pahorkatiny Cserehát (Cserehát dombvidék) -, na východe Slanské vrchy a Beskydské predhorie a na severe Spišsko-šarišské medzihorie, je sčasti (na západnej strane) oddelená zlomami. Je vyplnená neogénnymi morskými a jazernými a pod Slanskými vrchmi aj vulkanogénnymi sedimentmi, miestami prikrytými prolúviálnym materiálom náplavových kuželov (rozsiahle sú najmä pri prítokoch Bodvy), v závetrí Volovských vrchov sprašami a pozdĺž významných tokov akumuláciami riečnych terás a nív. Plošne prevažuje pahorkatinný, miestami až silno členitý reliéf, výnimkou sú tiahle rovinné územia široké pozdĺž väčších vodných tokov (Hornád, Torysa, Olšava, Bodva) a úzke aj pozdĺž ich prítokov. Najväčšie nadmorské výšky dosahuje plochými chrbtami severovýchodne (Dialňa 384 m, Osláš 356 m) alebo juhozápadne (Kodydom 362 m) od Košíc. Územie je odlesnené s poľnohospodárskym využitím, len vyššie široké ploché chrbty na štrkovom podloží v členitejších častiach územia až podvrchovinného rázu pokrývajú ostrovy teplomilných dubových a nepôvodných agátových lesov.

Slanské vrchy. Mohutné, prevažne zalesnené pohorie na východnom Slovensku s pretiahnutým pôdorysom severo-južného smeru, dlhé asi 50 km s max. šírkou okolo 15 km, zužujúce sa na dvoch miestach - v oblasti Dargovského priesmyku a Slanského sedla - len na 1 - 2 km. Zaberá územie medzi Vyšnou Šebastovou, Herľanmi, Skárošom, Kazimírom, Zámutovom a Okružnou. Južné, asi 28 km dlhé ohraničenie pohoria (medzi Skárošom a Kazimírom) tvorí slovensko-maďarská štátna hranica, za ktorou pokračuje ešte v dĺžke zhruba 10 km ako Szalánci-hegység. Pohorie s hrasťovou štruktúrou, vyzdvihnuté pozdĺž severo-južných okrajových zlomov, budujú v prevažnej miere neogénne andezity a ich pyroklastiká, len ojedinele v južnej časti dacity. Priečne zlomy pohoria členia na nerovnako vyzdvihnuté časti - podcelky -, z ktorých najvyšším je Šimonka (1 092 m n. m.) na severe pohoria. V strednej časti sú na niekoľkých miestach obnažené intrúzie dioritového porfyritu. Odrazom stratovulkanickej a mladšej hrasťovej stavby je silno členitý hornatinový reliéf so skalnými hrebeňmi a bralami na vyvetrávajúcich lávových prúdoch a s odlesnenými kotlinkami (Zlatobanská, Lúčinská, Banská) a brázdami (Salašská) s hladko modelovaným reliéfom na komplexoch relatívne menej odolných tufov. Pre uvedené horninové kombinácie a členitý reliéf je typický výskyt zosuvov. V najjužších častiach na juhu pohorie križujú dopravné komunikácie medzinárodného významu - Dargovským priesmykom (473 m n. m.) vedie cesta I. triedy 19 z Košíc na slovensko-ukrajinskú hranicu vo Vyšnom Nemeckom a Slanským sedlom (312 m n. m.) prechádza viackolajná železničná trať 190 Košice - Čierna nad Tisou.

*Extravilán obcí ako aj okolie meandrov Hornádu sú súčasťou chráneného vtáčieho územia Košická kotlina (súčasť sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Z dejín obce Ždaňa
2. Živočíšstvo
3. Obec Skároš a okolie
4. Rastlinstvo
5. Koscelek
6. Olšava
7. Geológia, archeológia
8. Archeológia. Z dejín obce Nižná Myšľa

9. Trstené pri Hornáde
10. Fauna a flóra
11. História hradu Skároš

V teréne informačné panely nestoja vo vyššie uvedenom poradí, keďže zoznam tvorí skupina pôvodných ôsmich informačných panelov (1 - 8) nasledovaná ďalšími tromi panelmi (9 - 11), neskôr pridanými na nových odbočkách na začiatku a v strede trasy.

